

PM – Hudební výchova

Název: Autorsko-právní problematika ve výuce HV – vyhledávání, získávání a sdílení digitálního obsahu na internetu

Oblast/Předmět: Umění a kultura/Hudební obor

Stupeň vzdělávání: Vyšší sekundární vzdělávání

Vypracoval: Filip T. Krejčí, Ondřej Musil, Marek Sedláček

TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

S rozvojem informačních technologií dochází k rozmachu sdílení digitálního obsahu prostřednictvím internetu. Internet a jeho možnosti při vyhledávání, stahování a sdílení jsou, jak dokázal nedávný výzkum Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty MU *Využívání multimédií v hudební výchově na ZŠ a SŠ – stav v roce 2017*,¹ hojně využívány pedagogy hudební výchovy i jejich žáky.

Podle výzkumu využívá počítač ve výuce 63 % žáků na SŠ. Ti dále uváděli, že jej používají nejčastěji pro vyhledávání informací na internetu (77,6 %) nebo pro poslech nahrávek na internetu (91,4 %). To vše však podléhá právním zákonitostem, se kterými by měli být žáci obeznámeni, protože na internetu tráví většinu svého volného a často i studijního času.

Téma 1

Co je vlastně internet a jak ho definuje právo?

Internet je celosvětově rozšířená síť (přezdívaná „sítí sítí“), která umožňuje připojeným počítačům vzájemně komunikovat pomocí daných pravidel a protokolů (TCP/IP). Nejčastěji využívanou službou internetu je služba „www – world wide web“ (protokol http), která funguje na principu textu s klikatelnými odkazy na další digitální, mimo jiné také audiovizuální (AV) zdroje.

Právo má s definicí internetu problém. Jedná se totiž o abstraktní pojem nehmotného charakteru. Je to pouze síť tvořená řadou hostitelských stanic, tzv. **serverů**, a uživatelů, kteří

---

¹ KOŠUT, Michal et al. *Využívání multimédií v hudební výchově na ZŠ a SŠ – stav v roce 2017*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 272 s. ISBN 978-80-210-8850-4. doi:10.5817/CZ.MUNI.M210-8884-2017.

se k nim se podle potřeby připojující. Nemůže být tedy ani osobou fyzickou, ani právnickou, ani věcí. Jak tedy právo přistupuje k internetu? Podle dostupných zdrojů je internet v právní soustavě ČR ošetřován zejména:

- zákonem č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích, zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti, zákon č. 89/2012 Sb. – občanský zákoník, zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník,
- vztahem mezi poskytovatelem volného prostoru, poskytovatelem obsahu a samotným autorem, který své dílo zveřejňuje pomocí těchto poskytovatelů na internetu.²

Internet ale nemá žádného provozovatele, majitele ani nikoho jiného, kdo by byl zodpovědný za jeho provoz. Zodpovědnost mají všichni uživatelé internetu danou zákonem, a to jak provozovatelé serverů, tak „běžní“ uživatelé.

Zde vyvstává další problém, kterým je zdánlivá **anonymita**. Lidé užívající internet mají často pocit, že navštíví-li webovou stránku, stáhnou obsah z nějakého odkazu či se přihlásí pod smyšleným přihlašovacím jménem, nedá se dohledat, kdo a kde to byl. Ve skutečnosti to ale s rozvojem informačních technologií to jde velmi dobře. Z poslední doby je známý například případ nelegálního nahrávání a následného on-line zveřejnění snímku *Simpsonovi ve filmu* (*The Simpsons Movie*, 2007), za což byl jeho pachatel odsouzen k několika letům odnětí svobody nepodmíněně.

Duševní vlastnictví se váže na nemotný majetek. Ochrana duševního vlastnictví je v České republice obsažena již ve čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Předmětem duševního vlastnictví tedy může být i hudba nebo film. Jak je tedy možné, že si z internetu můžeme stáhnout nepřeberné množství audiovizuálního materiálu chráněného autorským zákonem? Touto problematikou se zabývá následující téma.

---

² SOUKUPOVÁ, Monika. Problematika autorskoprávní ochrany v prostředí sítě Internet. Plzeň, 2011. diplomová práce (Mgr.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta právnická [online]. s. 9.

Téma 2

Stahování audio-vizuálních souborů a YouTube v hodině HV

Největším českým internetovým úložištěm, které nabízí **audio** (mp3) a **AV** (avi, mp4, mov a další) soubory ke stažení, je server **Ulož.to** (ulozto.cz). Světovou alternativou může být např. **Fileshare** (file-share.top). Otázkou je, zda je stahování hudby z takových serverů legální. Odpověď bude možná pro někoho překvapivá: ano, stahování legální je. Stáhnete-li si libovolnou píseň – chráněnou autorským zákonem – z internetu a použijete ji pro nekomerční účely (tedy i ve vyučovací hodině!), **nedopouštíte** se, podle definice současného zákona, protiprávního jednání. Toho byste se však dopustili v případě, že byste jakýkoliv obsah chráněný autorským zákonem **veřejně nabízeli ke stažení, sdíleli jej nebo na něj jen odkazovali**, či dokonce bez jakéhokoli ujednání prodávali.

Poškozeným v každém případě zůstává autor skladby nebo jiného díla chráněného autorským zákonem. Svůj díl viny na tomto zneužívání nesou právě provozovatelé podobných serverů (př. právě ulozto.cz), kteří neváhají účtovat peníze za objem a rychlost stažených dat, ale peníze nikomu z autorů skladeb nevyplácejí. Odpovědnost za porušování práv autorů přenášejí na jednotlivé uživatele, kteří materiál ke stažení nabídnou. V takovém případě dochází ke zmíněnému problému s anonymitou. Problém totiž může nastat tehdy, když uživatel úložiště dá své soubory k dispozici a přijde udání. Tímto případem se musí zabývat policie a takový uživatel bývá snadno vystopován a vystaven trestnímu řízení. Server pak dává od takových věcí ruce pryč na základě tvrzení, že není zodpovědný za obsah a že pouze poskytuje datový prostor.

Tuto oblast mimo jiné ošetřuje nově schválená evropská směrnice k autorským právům na jednotném digitálním trhu (viz níže).

Jak tedy můžeme postupovat při stahování skladeb z internetu? Legálnost různých kroků ve vztahu ke sdílení, stahování a prezentaci AV materiálu zobrazuje následující tabulka:

ČINNOST	LEGÁLNÍ
stažení mp3 na svůj disk/přehrávač	ANO
přehrávání AV obsahu přímo z webu YouTube v hodině HV	ANO
stažení audio/video z YouTube na vlastní disk / přehrávač pro vlastní potřebu	ANO
použití takových materiálů v hodině HV	ANO

zveřejnění/sdílení vlastního AV materiálu <u>nechráněného</u> autorským zákonem (např. skladba z období do poloviny minulého století nacvičená s žáky při hodině HV)	ANO (veřejně i pro vlastní potřebu)
zveřejnění/sdílení vlastního AV materiálu <u>chráněného</u> autorským zákonem (např. úprava skladby populární hudby nacvičená s žáky při hodině HV)*	ANO (pro vlastní potřebu a nekomerční účely)
zveřejnění existujícího AV materiálu chráněného autorským právem na YouTube nebo jeho sdílení na veřejných úložištích pro jinou než vlastní potřebu, či dokonce za poplatek	NE

* I tuto záležitost řeší nová **Evropská směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu**³ z března roku 2019. V zásadě platí, že nestanoví-li autorský zákon jinak (např. výjimky a omezení práv), je nutné k jakémukoli užití autorského díla, v původní či jakkoli zpracované podobě (v překladu, ve spojení s jiným dílem, v upravené podobě apod.), získat **souhlas autora** (§ 12 odst. 1 AZ). Tento souhlas se uděluje pomocí tzv. licenční smlouvy.⁴

Při nahrávání AV materiálu na internet a případném zveřejnění například hudební besídky, koncertu nebo divadelního představení musí také osoba, která pořizuje a zveřejňuje záznam, dbát na ochranu osobních údajů **GDPR**. U dospělých jedinců musí získat písemný souhlas přímo od nich, u nezletilých žáků musí souhlas udělit zákonný zástupce.

Článek 13 nové evropské směrnice také mimo jiné ukládá internetovým zprostředkovatelům materiálu chráněného autorským právem – například YouTube – právní zodpovědnost za sdílený obsah, a tím jim v podstatě ukládá povinnost kontrolovat, kdo jaký obsah na něj nahrává, a zda tím neporušuje autorská práva. Výsledkem může být i zkomplikování vkládání legálního obsahu, např. dětské besídky či školního vystoupení, na internet. Kritici poukazují na to, že internetoví giganti si tyto filtry mohou dovolit, ale malé, začínající firmy nikoliv. Mezi zasažené společnosti by v takovém případě patřil i již zmíněný, v Česku nejpožívanější server Uloz.to. Koho by se naopak směrnice dotknout neměla, jsou otevřené online encyklopedie jako např. Wikipedie. Otázkou také je, jak bude tato směrnice zanesena do české legislativy.

³ Usnesení a celé znění směrnice je dostupné na webu <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0593>

⁴ FALADOVÁ, Adéla. Vybrané otázky autorského práva pro potřeby škol. *Škola a právo* [online]. 2010, 1–44 [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/O/11387/VYBRANE-OTAZKY-AUTORSKEHO-PRAVA-PRO-POTREBY-SKOL.html/>

Téma 3

Stahování programů/aplikací

Odlišná situace nastává v případě stahování a používání softwaru, tedy programů a aplikací. Záleží to především na tom, do jaké skupiny programů daný software patří. V následujícím seznamu těch nejpoužívanějších druhů je uvedena jejich stručná charakteristika, typ licence a zároveň popis, co je možné s daným SW dělat a co je nelegální.

Druhy licencí počítačových programů:

• shareware • freeware • open source • public domain		• volně šiřitelné	• trial verze • demo verze • lite verze • plná (full) verze

Před stažením jakéhokoliv programu z internetu je nutné se přesvědčit, do jaké licence spadá. Pokud se jedná o skupinu volně šiřitelného softwaru, je situace celkem jednoduchá. Tyto programy lze volně šířit, tedy kopírovat, přeposílat či ukládat na serverové úložiště. Jejich šířením nedojde k porušení autorského zákona. Takových programů je nepřeberné množství včetně těch, které se zaměřují na úpravu videa (videoeditory) jako **Movavi Video Editor**, **VideoPad**, **Movie Maker** nebo na přehrávání, úpravu a nahrávání zvuku. Mohou jimi být například mnohé DAW⁵: **Audacity** nebo třeba **Cool Edit Pro**, ale také mediální přehrávače **Winamp**, **AIMP** nebo **VLC player**. V rámci programů pro psaní not je to také program **MuseScore**, která spadá do takzvané General Public Licence (GNU). Používáním a šířením těchto programů se **nedopouštíte** žádného protiprávního jednání ani nikomu nevzniká žádná škoda.

Jak se autorům těchto programů dostává odměny za jejich práci? Mnohé programy řeší své financování pomocí reklam nebo vnucování jiných produktů jeho uživatelům. V případě trial verze je postup takový, že autor softwaru umožní vyzkoušet vybraný software se všemi funkcemi po omezenou dobu. Po uplynutí této doby nabídne k zakoupení plnou verzi. V opačném případě jeho další užívání nebo opětovnou instalaci zablokuje.

---

⁵ Z anglického „Digital Audio Workstation“. Je to software pro záznam zvuku a jeho úpravu včetně střihu, efektování a také závěrečného mixu hudebních či jiných zvukových nahrávek.

Trial verze k odzkoušení programu před zakoupením plné verze nabízí například DAW **Cubase** a **Pro Tools** nebo notační programy **Sibelius** a **Finale**. V případě mnoha firem poskytujících podobný software existuje jedna velká výhoda. Tou jsou tzv. EDU verze/licence pro školy, které mohou příslušný software podstatně zlevnit.

Pokud však stáhnete z internetu program, který podléhá placené licenci (tj. jakýkoliv jiný než demoverze, trial verze, shareware, freeware, public domain nebo open source), a použijete ho – **i když jen pro vlastní potřebu** – tak zákon **porušujete**. Děje se to například u softwaru, který vyžaduje aktivační kód a ten je v mnoha případech prolomen tzv. crackem, tedy přídavným softwarem, který tuto nutnost obejde. V případě použití tohoto postupu riskujete postih z porušení práva.

PRAKTICKÁ ČÁST

➤ **ÚKOL 1:** NAJDI NA INTERNETU ÚPLNÉ ZNĚNÍ ZÁKONA Č. 121/2000 SB. A V ČÁSTI PRVNÍ (§ 1 – § 107) VYHLEDEJ NÁSLEDUJÍCÍ INFORMACE A ODPOVĚZ NA OTÁZKY:

1) Co je podle autorského zákona **Volné dílo**? (1 bod)

---

2) Má škola nebo školské či vzdělávací zařízení právo požadovat od autora **Školního díla** příspěvek na úhradu nákladů vynaložených pro vznik tohoto díla? (2 body)

a) ANO

b) NE

Napiš číslo paragrafu a odstavce, ve kterém jsi informaci našel: _____

3) Do jaké výše lze udělit pokutu fyzické osobě, která se dopustí **přestupku** v podobě neoprávněného užití autorského díla / uměleckého výkonu / zvukového záznamu apod.? (2 body)

Kč

4) Na jak dlouho je v autorském zákoně nastaveno **trvání majetkových práv**? (1 bod)
let po smrti autora

➤ **ÚKOL 2:** NAJDI NA INTERNETU POMOCÍ SVÉHO VYHLEDÁVAČE PODROBNOSTI K PŘÍPADU NELEGÁLNÍHO NAHRÁVÁNÍ A ZVEŘEJNĚNÍ SNÍMKU „SIMPSONOVI VE FILMU (THE SIMPSONS MOVIE, 2007)“ A ODPOVĚZ NA NÁSLEDUJÍCÍ OTÁZKY:

1) Jaký byl věk podezřelého pachatele? (1 bod)

---

2) Jaký trest mu za tento čin hrozí? (1 bod)

---

3) Jak se jmenuje orgán řešící v České republice případy porušování autorského práva a prevenci pirátské činnosti (zkratka ČPU)? (1 bod)

_____

4) Jak velká škoda vznikla kvůli tomuto přechinu společnosti Bontonfilm, která v ČR film distribuovala? (1 bod)

_____

➤ **ÚKOL 3:** NAJDI NA INTERNETOVÝCH STRÁNKÁCH PRODEJCŮ (THOMANN.CZ / DISK.CZ) INFORMACE K NOTAČNÍMU SOFTWARE SIBELIUS A PŘÍSLUŠNÝM CENÁM PODLE DRUHU LICENCE:

1) **Sibelius Ultimate** (plná verze) – _____ Kč (2 body)

2) **Sibelius Ultimate EDU** (verze pro školy) – _____ Kč (2 body)

➤ **ÚKOL 4:** POPIŠ, ZA JAKÝCH PODMÍNEK MŮŽE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ VZNIKOUT A BÝT ZVEŘEJNĚN AUDIOVIZUÁLNÍ MATERIÁL (NAPŘ. PROPAGAČNÍ VIDEO ŠKOLY), VE KTERÉM MÁ 1) NA POZADÍ ZNÍT HUDBA, 2) JSOU ROZPOZNATELNÉ TVÁŘE ŽÁKŮ, 3) HUDBA JE TVOŘENA/UPRAVOVÁNA V „DAW“ SOFTWARE A OBRAZ VE VIDEOEDITORU. (4 body)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Jméno:

Třída:

Datum: